

Tilannekuva pelastustoiminnan johtamisessa

Paul Nyberg

Palomestari

Helsingin kaupungin pelastuslaitos

Tilannekuva terminä

- Tilannekuva herättää paljon ajatuksia
 - Lukuisia tuotteita ja palveluita myydään termin avula
 - Kaikki parantavat tai ylläpitävät tilannekuvaa
 - Jokainen viranomainen ja trendikäs toimija ylläpitää tilannekuvaa
 - Yhteinen tilannekuva, turvallisuustilannekuva, onnettomuustilannekuva, yleinen tilannekuva, pelastustoimen tilannekuva, jne...

Taustaa

- Pelastustoimen strategiaryhmä totesi 6/2015:
”Tilanne- ja johtokeskukset eivät kykene riittäväällä tavalla laajojen tilanteiden johtamiseen”
”Tieto- ja tilannekuvajärjestelmät ovat pelastustoimessa pirstaloituneita.
Yhtenäisen tilannekuvan muodostaminen on vaikeaa.”
- SM/Tiina Männikkö kertoo linjauksista 6/2015:
 - *Strategiset linjaukset pohjautuvat yhteiseen tilannekuvaan*

Pelastustoimen strategiatyö

- Pelastuslaitosten varautumista ja kykyä toimia kaikissa kriisitilanteissa tulee parantaa
- Varautumisessa ja suunnittelussa tunnistettava muuttuva ympäristö
 - Syötteitä saadaan hyvästä tilannekuvasta
- Tilannetietoisuudessa on yleisesti todettu olevan kehittämistarpeita
 - Pelastusopistolla tehty 23 kpl opinnäytetyötä tilannekuvaan liittyen Insinööri AMK-nimikkeellä (Theseus-tietokanta)

Haasteet tilannekuvan luomisessa

- Terminologia ja käsitteet
 - Tilannekuva vai kuva tilanteesta?
 - Mistä kaikista asioista pelastustoimen tilannekuva koostuu?
 - Mistä lähteistä ja kenen toimesta syötteet tuotetaan?
 - Kenelle tilannekuva tuotetaan?
 - PTJ:n tarve erilainen verrattuna kunnan tai kaupungin johtoelimeen
- Pelastusalalla reaaliaikainen tilanne voi muuttua sekunneissa (Esim. poliisilla tilannekuvan muutokset rauhallisempia, tiedustelu parantaa tilannekuvaa)

Tilannekuva tällä hetkellä

- Eri viranomaiset tuottavat omiin tarpeisiin omia tilannekuvia
 - Kaikilla paineita yhteistyön lisäämiseksi
- Pelastuslaitokset tuottavat kukin omaa tilannekuvaa eri keinoin ja järjestelmin
 - Yhteisen tilannekuvan luominen haasteellista (tahtotila?)
 - Yhteistyötä lisätään koko ajan
- Esimerkiksi turvapaikanhakijoihin tai jalkapallohuligaaniehin liittyvät tilanteet
 - Poliisin kuva tilanteesta varmasti kattavampi pelastuslaitokseen verrattuna
 - Varautumiseen liittyvät tarpeet kuitenkin kaikilla suuria

Häme 7.10.2015 klo 11:38 | päivitetty 7.10.2015 klo 22:25

Lammin vastaanottokeskuksessa tuhotyön yritys – asunto yritettiin polttaa

Poliisi kaipaa yleisohavaintoja Lammin Pellavamakasiininkujalla viime yönä sattuneeseen tuhotyön yritykseen liittyen. Kerrostalo yritettiin polttaa ulkoapäin sytyttämällä.

Veikkausliiga 14.5.2015 klo 23:46 | päivitetty 15.5.2015 klo 5:22

HIFK-fanien käytös yllätti poliisin – "Typerää ja väkivaltaista"

Sisä-Suomen poliisi julkaisi tiedotteen, jossa se kertoi HIFK-kannattajien toiminnasta vierasreissulla Tampereella.

Järjestelmien kirjavuus

- Erilaisten tietojärjestelmien kirjo valtava
 - Valtakunnallisia järjestelmiä kehitetään
 - ERICA, KEJO, JOTKE, PeKe, Merlot, BORIS, yms...
 - Kaupallisia versioita tarjolla valtava määrä
 - KRIVAT, Tilannepäiväkirja, Keski-Suomen pelastuslaitoksen tilannekuvajärjestelmä...
 - Varmaa on se, että jonkun tahon tulee täyttää ja käyttää järjestelmiä sekä yhdistellä tietoa
 - JOKE, TIKE, operaatiokeskus??
 - Osaamisenhallinta?

Järjestelmien tuomia haasteita

- Merkittäviä muutoksia tilannekuvan luomisessa ERICA:n ja KEJO:n myötä
 - ERICA otetaan käyttöön Keravan hätäkeskusalueella 5/2018 tämän hetken tiedon mukaan. Pelastuslaitokset syöttävät tietonsa 1/2018 mennessä.
 - KEJO aikataulu avoin, POHA tiedottaa niukasta (rajapintaongelmia??)
- Pelastustoimen tulevat alueet SOTE-uudistuksessa
 - Yhteistyötä tulisi tiivistää (tulevien tilannekeskusten määrä/taloudelliset panostukset eri tietojärjestelmiin?)
 - SOTE-alueiden tarpeet tilannekeskuksille (tietojärjestelmien asettamat tarpeet/tietoturvallisuus?)
- Järjestelmillä ei välttämättä rajapintaa tai hinta rajapintaan liittymisellä kallis
 - Tietojen siirto/yhdistäminen vaatii työvoimaa

Tilannekuvan käsite ja rakentaminen

- Tilannekuvasta erilaisia määritelmiä
 - Voidaan tarkastella esimerkiksi aikajanaan
 - Mennyt: syötteet tulevat tehdyistä kirjauksista esimerkiksi tilannepäiväkirjaan ja Prontoon
 - Nykytila: syötteet käynnissä olevista tehtävistä radioliikenteestä, kameroiden avulla kohteesta sekä esim. järjestelmien tuottamasta kuvasta (Peke/Merlot)
 - Tuleva: syötteet tulevat esimerkiksi tutkimuksista/suunnitelmista, moniviranomaisyhteistyöstä sekä esimerkiksi säätiedotuksista

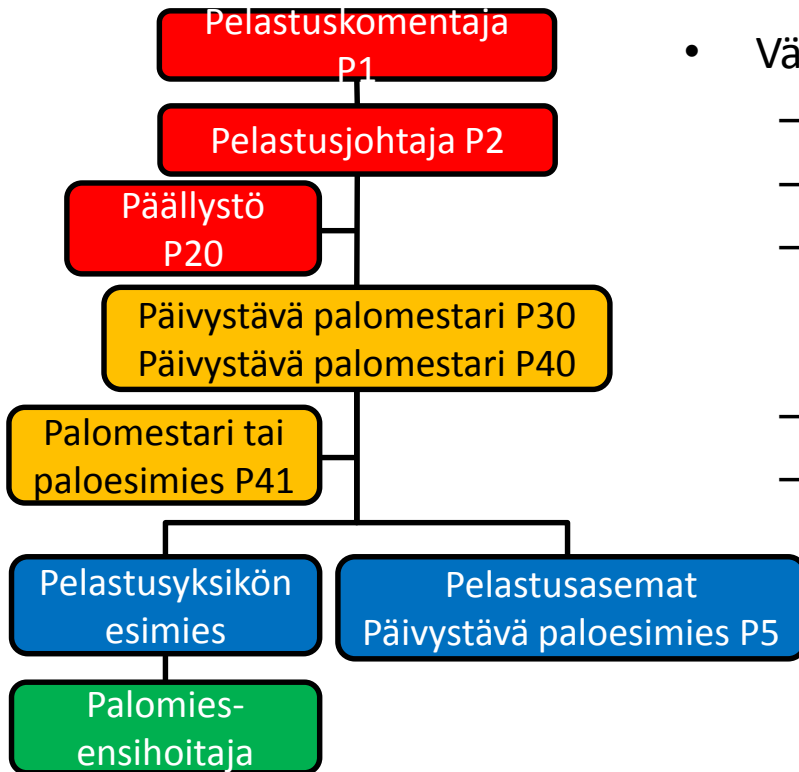
Kokonaistilannekuva

(Tilannetietoisuus)

- Eri syötteiden avulla rakennetaan käsitys kokonaistilanteesta
 - Syötteistä tietoja yhdistelemällä ja analysoimalla rakentuu tilannekuva
 - Riittävä analysointi takaa riittävän tilannetietoisuuden
 - Aikajanaa tarkastelemalla voidaan tunnistaa eri asioista tarvittavat syötteet
 - Tunnistamisen kautta kehittämiseen
 - Eri viranomaisten tiedon yhdistäminen
 - Haasteena salassapito ja tiedon eheys luovutettaessa

Helsingin johtamisjärjestelmä

- Välittömässä valmiudessa
 - 2 Päivystävää palomestaria
 - 10 Paloiesimiestä
 - Noin 50 Palomies-ensihoitajaa pelastusyksiköissä
 - 38 Pelastusyksikköä
 - Ka 23 hälytystä/vrk

Toimintamalli HE PEL

- P 40 ainoa kenttäjohtaja
- P 30 johtaa operaatiokeskuksesta
 - Tilannekeskus termi ei vastaa tuotetta
 - P 30 ei lähde tehtäville
- 1. joukkuelähtöä johtaa HE P40
- 2. saman aikaista joukkuelähtöä johtaa HE P30
 - Määrää tilannepaikan johtajan
 - Päättää, mitä tehtävää P 40 johtaa

Pelastustoimi 2019

- Helsingin pelastuslaitoksella tavoitteena pyrkiä luomaan tilannekuvan ylläpitämiseksi riittävä tike/toimintamallit/osaaminen
 - Toiminta-alue tulee joka tapauksessa olemaan suuri
 - P20-järjestelmällä purkupaineita muuallakin
 - Helsinki P30 kyettävä toimimaan omassa roolissa alueen koosta huolimatta

Tilannekuva HE P 30

- Tavoitteena mahdollisimman hyvä tilannekuva koko HIKLU-alueelta
 - Kehitetään koko ajan, työryhmä perustettu
 - Yhteinen puheryhmä kaikilla 4 tilannekeskuksella
 - Poliisin kanssa tiivis yhteistyö, TUVE-yhteys parantaa tilannetta
 - Radioliikenteen ja ajoneuvokameroiden avulla muodostaa tilannetietoisuutta

Kamerat

Tilannekeskuksessa työskentely

- Johtaminen = resurssien tehokas käyttö suoritettaviin tehtäviin
- Kattavalla tilannekuvalla voidaan tarkastella resurssien käyttöä pitkällä aikavälillä
 - Jakamalla tilannekuva yhteinen tilannetietoisuus esimerkiksi eri viranomaisten välillä kasvaa
 - Poliisi, Sote, raja, HKL, Tieliikennekeskus, häke, yms...
 - Case turvanpaikanhakijat
 - Vrt. Tanskan tilanne (Vierailu Kööpenhaminassa 31.8)

Etäjohtaminen

- Termiä yleisesti käytetty
 - Prontoselosteissa voidaan valita ”Etäjohtaminen”
- Onko kyseessä etäjohtaminen vai johtamisen tukeminen?
 - Lainsäädännöllisesti (Pelastuslain uudistamisen tarve?)
 - Prontoselosteen täyttää pelastustoiminnan johtaja
 - Riittävät tiedot??

Etäjohtamisen vaatimukset

- Lähtökohtaisesti tilannepaikalla TPJ (tilannepaikan johtaja) ja johto/tilannekeskuksessa joku, jolla valtuudet johtaa tilannetta
- Joku tapa saada kentältä tilannekuvaa ja käsitystä tilanteen etenemisestä
- ”Etäjohtaminen on hybridijohtamista” (Riitta Hyppänen)
 - Vaatii mielestäni kouluttamista ja uuden toimintamallin sisäistämistä

Tiivistelmä

- Tilannekuvan ylläpitämiseen tarve saada pelastustoimeen yksi kattava järjestelmä
 - KEJO ei ratkaise
- Tarve moniviranomaisyhteistyölle suurta
 - Tehtävä yhdessä laajalla rintamalla ja jaettava tietoa enemmän salassapidosta huolehtien
- Etäjohtaminen yleistyy
 - Koulutus ja yhteinen osaaminen luotava
 - Pelastusopiston rooli, yksin Kuopiossa vai yhdessä kentän kanssa?